

ШКОЛА ПОЛІТИЧНОЇ АНАЛІТИКИ ПРИ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
В МЕЖАХ ПРОЕКТУ «ЕКСПЕРТНА ПІДТРИМКА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ»
ЗА ПІДТРИМКИ NATIONAL ENDOWMENT FOR DEMOCRACY

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

(ПРОЕКТ)

Робота — переможець конкурсу
«Студентська конституція майбутнього»

Автор: Новіков Олег
Інститут підготовки
кадрів для органів прокуратури України
Національної юридичної академії України

Київ — 2008

Конституція України (проект) / ШПА при НАУКМА:
За заг. ред. О. Новікова. — К.: «Лікей», 2008. — 80 с.

Текст публікується у авторській редакції.

© Новіков О., 2008
© ШПА при НАУКМА, 2008
© Лікей, 2008 (вид. Т.Мосієнко)

Вступне слово

У даному проєкті відбиваються погляди автора на новий Основний Закон України. За основу проєкту була взята стара Конституція України. Під час розробки проєкту автор спирався на праці таких відомих вітчизняних та зарубіжних вчених як Ф. Гаєк, Т.Я. Хабрієва, В.Є. Чиркин, А.М. Медушевський, Ю.М. Тодика, Ю.Г. Барабаш, В.В. Речицький та деяких інших науковців. Був проведений аналіз майже усіх запропонованих різними політичними силами законопроєктів. Мова Конституції залишилася простою і зрозумілою для простої людини, були виключені деякі парадоксальні норми, окремі з них були відредаговані відповідно до принципів юридичної техніки.

Принципове значення має структура проєкту. Створено розділ присвячений громадянському суспільству, для підкреслення його великого значення в сучасному житті Української держави. Більш глибоко були закріплені гарантії реалізації соціальних прав. Відповідно до даного проєкту Конституції, Україна стає президентсько-парламентською республікою, з помітно сильною владою Президента. Він стає главою виконавчої влади та призначає весь склад Кабінету Міністрів України.

Національні Збори України — парламент, складається з двох палат: Палати регіонів, яка займається усіма кадровими питаннями, які віднесені до компетенції Національних Зборів України, та Палати депутатів, виключно до компетенції якої відносяться питання бюджету.

Палата регіонів (верхня палата) складається з senatorів, які делегуються в Палату обласними радами (по два представники від кожної області), а також Верховною Радою Автономної Республіки Крим (три представники). Від столичного округу (Київської міської ради) в Палату регіонів делегуються два представники.

Палата депутатів (нижня палата) обирається громадянами України в складі трьохсот депутатів на основі загального

виборчого права шляхом таємного голосування, за пропорційною системою. Імперативний мандат скасовується, як такий що не відповідає політичній реальності Української держави.

Призначення суддів на перший строк та на обрання їх на посаду безстроково здійснюється Президентом України. Судді Конституційного Суду обираються на посаду за поданням Президента України Палатою регіонів Національних Зборів України.

Посилюється роль місцевого самоврядування. Місцеві державні адміністрації є представниками влади на місцях та виконують тільки контролюючі функції.

Автором запропоновано створити Конституційну Асамблею для розробки нової редакції Конституції.

Структура Конституції України

Преамбула

Розділ I. «Загальні засади конституційного ладу. Державні символи»

Розділ II. «Права та основоположні свободи. Обов'язки. Гарантії захисту прав та свобод»

Розділ III. «Громадянське суспільство»

Розділ IV. «Народне волевиявлення»

Розділ V. «Національні Збори України»

Розділ VI. «Президент України»

Розділ VII. «Кабінет Міністрів України. Центральні органи виконавчої влади»

Розділ VIII. «Судова влада. Прокуратура»

Розділ IX. «Конституційний Суд України»

Розділ X. «Силові органи держави»

Розділ XI. «Територіальна організація влади»

Розділ XII. «Прийняття та внесення змін до Конституції»

Розділ XIII. «Прикінцеві та перехідні положення»

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

(проект)

Ми, Українській народ — громадяни України всіх національностей, усвідомлюючи себе єдиним джерелом влади в нашій державі, прагнучи до забезпечення своїх невід'ємних прав та основоположних свобод, громадянської злагоди, гідних умов існування та своєї безпеки і незалежності, виражаючи свою суверенну волю, затверджуємо цю Конституцію України.

Розділ І. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ. ДЕРЖАВНІ СИМВОЛИ

Стаття 1.

Україна є демократичною правовою державою з республіканською формою правління.

Україна — держава соціальна.

Стаття 2.

Суверенітет України поширюється на всю її територію.

Україна є унітарною державою.

Територія України в межах існуючого кордону є єдиною, цілісною і недоторканою.

Стаття 3.

Людина, її свобода, життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека, а також громадська злагода визнаються головними пріоритетами Української держави.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Україна — зобов'язується вжити в межах наявних ресурсів всіх можливостей для того, щоб забезпечити соціальні права.

Стаття 4.

Воля народу — найвищий владний політичний інтерес

Української держави. Воля Українського народу визначає волю держави.

Вся влада в Україні належить виключно народу.

Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами.

Ніхто не може узурпувати державну владу.

Стаття 5.

Народний спротив для захисту громадянської свободи, незалежності та територіальної цілісності України є легітимним.

Громадяни мають право чинити опір зазіханням на демократичні принципи прав людини й основоположних свобод, якщо діяльність конституційних органів чи застосування правових засобів стане неможливим.

Стаття 6.

Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Межі повноважень органів законодавчої, виконавчої та судової влади встановлені Конституцією України.

Законодавча та виконавча влада автономні одна від одної.

Судова влада — незалежна від законодавчої та виконавчої влади.

Стаття 7.

В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування. Держава сприяє розвитку місцевого самоврядування.

Стаття 8.

В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Стаття 9.

Конституція України має найвищу юридичну силу.

Усі нормативно — правові акти приймаються на основі Конституції України і не можуть їй суперечити.

Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Стаття 10.

Чинні міжнародні договори, ратифіковані Національними Зборами України мають пріоритет перед нормами українського законодавства, за винятком цієї Конституції.

Міжнародні договори не можуть суперечити Конституції.

Стаття 11.

Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законом.

Державні органи та органи місцевого самоврядування, посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами.

Стаття 12.

В Україні існує єдине громадянство.

Стаття 13.

Держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин.

Культурна спадщина охороняється законом.

Стаття 14.

Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави.

Стаття 15.

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави.

Право власності на землю гарантується.

Стаття 16.

Усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

Приватна власність є недоторканою і може міняти свою форму лише за згодою власника.

Власність зобов'язує. Використання власності не повинне завдавати шкоди правам і свободам людини, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Стаття 17.

Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності.

Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова.

Ніхто не може обмежати свободу вираження поглядів.

Цензура заборонена.

Стаття 18.

Політична діяльність ґрунтується на вільному суперництві політичних партій, які поважають демократичні цінності і відкидають насильство як засіб відстоювання своїх інтересів.

Держава гарантує свободу політичної діяльності, не забороненої Конституцією України.

В державі визнається право на політичну опозицію.

Стаття 19.

Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи є обов'язком держави.

Стаття 20.

Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за нормами міжнародного права.

Україна має позаблоковий статус.

На території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом.

На території України не допускається розташування іноземних військових баз.

Стаття 21.

Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Стаття 22.

Грошовою одиницею України є гривня.

Стаття 23.

Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України.

Державний Прапор України — стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів.

Державний герб України — Тризуб золоті барви на синьому щиті.

Державний Гімн України — національний гімн «Ще не вмерла України і слава, і воля» на музику М. Вербицького зі словами П. Чубинського в редакції визначеній законом.

Стаття 24.

Столицею України є місто Київ.

Статус столиці України — міста Київа визначається окремим законом.

Розділ II. ПРАВА ТА ОСНОВОПОЛОЖНІ СВОБОДИ. ОБОВ'ЯЗКИ. ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД.

Стаття 25.

Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах.

Стаття 26.

Права і основоположні свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Закріплені в цій Конституції права людини та основоположні свободи не можуть тлумачитись як обмеження чи порушення прав і основоположних свобод, визнаних міжнародними договорами України.

Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними.

Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані.

Стаття 27.

Права, свободи та обов'язки закріплені в Конституції можуть бути поширені і на юридичних осіб, зареєстрованих на території України, якщо ці права за змістом можуть бути на них поширені.

Стаття 28.

Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Стаття 29.

Громадяни мають рівні конституційні права і свободи.

Усі є рівними перед законом та судом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Стаття 30.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.

Стаття 31.

Громадянин України не може бути позбавлений громадянства і права змінити громадянство.

Громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іншій державі.

Громадянин України не може бути позбавлений права в будь-який час повернутися в Україну.

Україна гарантує піклування та захист своїм громадянам, які перебувають за її межами.

Стаття 32.

Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, — за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Колективне вислання іноземців з території України заборонено.

Іноземцям та особам без громадянства може бути надано притулок у порядку, встановленому законом.

Стаття 33.

Кожна людина має невід'ємне право на життя.

Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави — захищати життя людини.

Ніхто не може бути засуджений до смертної кари або страчений.

Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

Кожна людина має право на придбання зброї для захисту себе та своєї родини, яке регулюється законом.

Стаття 34.

Гідність є непорушною.

Кожен має право на повагу та захист своєї гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Перебування в місцях позбавлення волі не є підставою для приниження людської гідності.

Кожен має право на повагу до своєї фізичної та духовної цілісності. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідям.

Стаття 35.

Кожна людина має право на свободу, безпеку та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочинові чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом двадцяти чотирьох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про законність і обґрунтованість тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

Стаття 36.

Кожному гарантується недоторканність житла.

Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду.

У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку.

Стаття 37.

Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинові чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

Стаття 38.

Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Кожен має право на захист відомостей про себе.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я населення та захисту прав людини.

Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації.

Стаття 39.

Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються судом відповідно до закону в інтересах національної безпеки, громадського порядку, запобіганню злочину, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Стаття 40.

Кожен має право на свободу думки, совісті і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність.

Здійснення цього права може бути обмежене законом лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа — від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова. Всі віросповідання є рівними перед державою.

Ніхто не може бути увільнений від своїх обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних переконань. У разі якщо виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина, виконання цього обов'язку має бути замінене альтернативною (невійськовою) службою чи роботою.

Стаття 41.

Кожному гарантується право на свободу слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Ніхто не може бути підданий переслідуванню за свої переконання.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший

спосіб — на свій вибір. Це право не перешкоджає державі вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості суду.

Стаття 42.

Кожен має право на доступ до офіційних документів ті іншої інформації про діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб.

Кожен має право на інформаційний запит.

Органи державної влади і місцевого самоврядування, їх посадові і службові особи зобов'язані надавати належні їм відомості за інформаційними запитами, а також регулярно оприлюднювати інформацію про свою діяльність, крім випадків, коли це суперечить національній безпеці, територіальній цілісності або громадській безпеці, може призвести до вчинення злочинів чи масових заворушень, розголошення конфіденційної інформації.

Стаття 43. Громадяни України мають право на свободу об'єднання для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Утворення і діяльність об'єднань, цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігій-

ної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються.

Об'єднання не можуть мати воєнізованих формувань.

Кожен, хто працює, має право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності.

Усі професійні спілки мають рівні права.

Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів. Обмеження щодо членства у професійних спілках встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.

Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій.

Заборона діяльності об'єднань громадян здійснюється лише в судовому порядку.

Усі об'єднання громадян рівні перед законом.

Заборона діяльності об'єднань здійснюється лише в судовому порядку.

Стаття 44.

Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України. Обмеження щодо членства у політичних партіях встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.

Не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших державних установах і організаціях.

Стаття 45.

Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референ-

думах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування.

Стаття 46.

Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування.

Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку — з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Встановлення демонстраційних пікетів не вимагає завчасного повідомлення органів державної виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування.

Стаття 47.

Кожен має право звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк.

Стаття 48.

Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Інтелектуальна власність захищається законом.

Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом.

Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону.

Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності.

Право приватної власності є непорушним.

Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості.

Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Стаття 49.

Кожен має право на підприємницьку діяльність.

Підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування обмежується законом.

Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монополією на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом.

Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів.

Стаття 50.

Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота чи служба, яка вико-

нується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан.

Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від встановленого законом прожиткового мінімуму.

Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється.

Громадянам гарантується захист від незаконного звільнення.

Право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом.

Стаття 51.

Кожен має право на страйк для захисту своїх соціально-економічних та інших прав та законних інтересів.

Порядок здійснення права на страйк встановлюється законом з урахуванням необхідності забезпечення національної безпеки, охорони здоров'я, прав і свобод інших людей.

Ніхто не може бути примушений до участі або до неучасті у страйку.

Заборона страйку можлива лише судом на підставі закону.

Страйк не може бути заборонений більше ніж під загрозою звільнення з роботи.

Дія цієї статті не поширюється на посадових і службових осіб Прокуратури України, Служби безпеки України, Збройних Сил України, міліції та деяких інші, визначені в законі категорії громадян. Захист їх соціально-економічних прав та інших законних інтересів здійснюється на підставі закону.

Стаття 52.

Кожен, хто працює, має право на відпочинок.

Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.

Максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, ви-

хідні та святкові дні, а також інші умови здійснення цього права визначаються законом.

Стаття 53.

Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Стаття 54.

Кожен має право на житло. Держава прагне до створення умов, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду.

Громадянам, які потребують соціального захисту не з власної вини, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону.

Ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду.

Стаття 55.

Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм та медичним страхуванням.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. Мінімальний

обсяг безоплатних медичних послуг встановлюється законом.

Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності, усіляко запроваджує і підтримує медичне страхування.

Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя.

Стаття 56.

Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів, житла і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

Стаття 57.

Кожен має право жити в сприятливому для здоров'я та добробуту довкіллі.

Забезпечення екологічної безпеки, підтримання екологічної рівноваги на території України, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Кожному потерпілому належить право на відшкодування збитків, спричинених екологічним забрудненням штучного походження.

Стаття 58.

Кожен має право на сім'ю та повагу до сімейного життя.

Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї.

Батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків.

Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

Стаття 59.

Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним.

Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом.

Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей.

Стаття 60.

Кожен має право на освіту.

Повна загальна середня освіта є обов'язковою.

Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам в установленому законом порядку.

Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі.

Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.

Стаття 61.

Кожному гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Академічна свобода гарантується. Держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством.

Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами.

Стаття 62.

Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб цих органів.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Національних Зборів України з прав людини.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 63.

Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або — тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, коли за особливих умов публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину.

Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Кожний засуджений за злочин має право на перегляд вироку судом вищої інстанції у встановленому законом порядку, а також право просити про помилування або пом'якшення покарання.

У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Стаття 64.

Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 65.

Кожному гарантується право знати свої права і обов'язки.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинними.

Стаття 66.

Закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення.

Стаття 67.

Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається за рахунок державних коштів.

Для забезпечення права на захист в Україні діє незалежна самоврядна організація — адвокатура.

Кожен є вільним у виборі захисника (представника) своїх прав. Захисником може бути як адвокат, так і фахівець у галузі права.

Органам досудового розслідування, державному обвинувачеві і суду забороняється самочинно втручатися у вибір особою захисника (представника) своїх прав чи перешкоджати його участі у справі.

Конфіденційність спілкування особи із своїм захисником (представником) гарантується законом.

Свідок має право на правову допомогу.

Стаття 68.

Ніхто не зобов'язаний виконувати явно злочинні або незаконні розпорядження чи накази.

За віддання і виконання явно злочинного або незаконного розпорядження чи наказу настає юридична відповідальність.

Стаття 69.

Ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Юридична відповідальність особи має індивідуальний характер.

Стаття 70.

Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

Обмеження, накладені на осіб, засуджених до позбавлення волі, мають бути обґрунтованими й безпосередньо відповідати меті покарання.

Стаття 71.

Не підлягають обмеженню здійснення конституційних прав та основоположних свобод, крім випадків, передбачених Конституцією України.

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 29, 31, 33, 34, 35, 47, 54, 58, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69 цієї Конституції.

Стаття 72.

Захист незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України.

Громадяни відбувають військову службу відповідно до закону.

Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей.

Стаття 73.

Кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки.

Стаття 74.

Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом.

Усі громадяни щорічно подають до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за минулий рік у порядку, встановленому законом.

Стаття 75.

Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, законні інтереси, честь і гідність інших осіб. Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності.

Розділ III. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Стаття 76.

Життєдіяльність громадянського суспільства в Україні ґрунтується на засадах свободи, плюралізму, толерантності та невтручання з боку держави.

Держава підпорядковується служінню громадянському суспільству.

Приватні інтереси фізичних та юридичних осіб захищаються цією Конституцією та законом.

Діяльність партій, інших громадських організацій не контролюється Українською державою, за винятком додержання ними вимог цієї Конституції та законів.

Стаття 77.

Діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб має бути прозорою та контролюватись громадськістю. Для цього можуть створюватися будь-які організації чи асоціації громадян.

Стаття 78.

Державним органам, органам місцевого самоврядування, їх посадовим осіб і службовим особам забороняється самочинно втручатися в сферу здійснення приватних ініціатив.

Правові засади підприємства встановлюється законом, вони не можуть бути обмежені підзаконними нормативно — правовими актами.

Посадові особи не можуть бути арбітрами у сфері ідей. Будь-яка державна експертиза інтелектуальних проектів не може визначатися остаточною.

Втручання держави в творчу сферу науки, культури або мистецтва забороняється.

Стаття 79.

Збереження державної таємниці є прерогативою державних посадових і службових осіб. Приватні особи не підлягають відповідальності за розголошення державної таємниці.

Категорії відомостей, що належать до інформації з обмеженим доступом, визначаються законом.

Незаконна діяльність держави та її органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб не може бути предметом державної або іншої захищеної законом таємниці.

Стаття 80.

Державна монополія на засоби комунікації та масової інформації забороняється.

Режим секретності на інформацію, що є власністю держави, не може тривати довше тридцяти років.

Відомості про особу, яка висувається, обирається чи є обраною на державну або іншу публічну посаду вважається соціально значимою.

Стаття 81.

Політичні, релігійні, мистецькі та інші світоглядні інтереси чи уподобання людини не можуть бути предметом захочень або обмежень з боку держави.

Розділ IV. НАРОДНЕ ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ

Стаття 82.

Народне волевиявлення здійснюється через вільні та регулярні вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії.

Забороняється проведення виборів та референдумів під час дії воєнного чи надзвичайно стану.

Стаття 83.

Народна ініціатива здійснюється громадянами України, які мають право голосу.

Право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років.

Не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними.

Стаття 84.

Вибори відбуваються на основі загального і рівного виборчого права шляхом таємного голосування.

Вибори до Верховної Ради Автономної Республіки Крим і органів місцевого самоврядування здійснюється за мажоритарною виборчою системою. Система виборів до інших органів влади визначається законом.

Процедура виборів та референдумів в Україні регулюється законом.

Вибори є вільними. Виборці особисто вирішують питання щодо їх участі у виборах. Виборцям гарантуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного волевиявлення при голосуванні.

Стаття 85.

Депутатами представницьких органів можуть бути обрані громадяни України, які на день голосування мають право голосу.

Громадяни України, які обіймають посади суддів, прокурора, слідчого, Уповноваженого Національних Зборів Укра-

їни з прав людини, члена Рахункової палати Національних Зборів України, члена виборчої комісії, інші визначені законом державні посади, не можуть балотуватися без попереднього звільнення з цих посад.

Стаття 86.

Всеукраїнський референдум проволиться з питань, визначених Конституцією України.

Всеукраїнський референдум вважається таким, що відбувся, за умови участі у голосуванні більшості громадян України, які мають право голосу.

Рішення на всеукраїнському референдумі ухвалюються більшістю громадян України, які взяли участь у голосуванні.

Рішення, ухвалені на всеукраїнському референдумі, є обов'язковими і можуть бути скасовані або змінені лише на всеукраїнському референдумі, якщо інше не передбачено таким референдумом.

Стаття 87.

Виключно всеукраїнським референдумом, що призначається Національними Зборами, вирішуються питання про зміну території України.

Стаття 88.

За народною ініціативою на вимогу не менш як півтора мільйона громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрано не менш як у двох третилах областей і не менш як по п'ятдесят тисяч підписів у кожній області, на всеукраїнський референдум виноситься законопроект про скасування чинного закону повністю чи в окремій частині.

Всеукраїнський референдум за народною ініціативою проголошує Президент України.

Стаття 89.

Всеукраїнський референдум щодо законів з питань податків, бюджету, амністії, надання згоди на обов'язковість або денонсації міжнародних договорів.

Стаття 90.

Не допускається проведення референдуму стосовно пи-

тань, віднесених законом до компетенції судової гілки влади, а також для здійснення особистих призначень на посаду.

Не допускається проведення референдуму під час процедури імпічменту Президента України.

Стаття 91.

Рішення прийняті на всеукраїнським референдумом, не можуть бути скасовані діючим на час проведення референдуму скликанням Національних Зборів України.

Стаття 92.

Визнаються референдум Автономної Республіки Крим та місцеві референдуми.

Розділ V. НАЦІОНАЛЬНІ ЗБОРИ УКРАЇНИ

Стаття 93.

Національні збори України — Парламент України — є єдиним органом законодавчої влади.

Термін його повноважень становить п'ять років.

Національні збори України складаються з двох палат: Палати регіонів (сенат) і Палати депутатів.

Стаття 94.

Палата регіонів (верхня палата) складається з сенаторів, які делегуються в Палату обласними радами (по два представники від кожної області), а також Верховною Радою Автономної Республіки Крим (три представники). Від столичного округу (Київської міської ради) в Палату регіонів делегуються два представники.

Палата регіонів займається всіма кадровими питаннями, крім випадків передбаченими цією Конституцією.

Палата депутатів (нижня палата) обирається громадянами України в складі трьохсот депутатів на основі загального виборчого права шляхом таємного голосування, за пропорційною системою.

Стаття 95.

Депутатом Національних Зборів України може бути обрано громадянина України, який на день виборів досяг двадцяти одного року, має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років.

Сенатором Національних Зборів України може бути обрано громадянина України, який на день виборів досяг двадцяти п'яти років, має право голосу і проживає на території від якої він делегується протягом п'яти років.

Не може бути обраним до Національних Зборів України громадянин, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку.

Повноваження народних депутатів України визначаються Конституцією та законами України.

Стаття 96.

Чергові вибори до Палати депутатів відбуваються в останню неділю останнього місяця п'ятого року повноважень Національних Зборів України на засадах пропорційної системи з відкритими списками. Виборчий бар'єр становить один відсоток.

Позачергові вибори до Палати депутатів призначаються Президентом України і проводяться в період шістдесяті днів з дня опублікування рішення про дострокове припинення повноважень Національних Зборів України.

Порядок проведення виборів сенаторів та народних депутатів України встановлюється законом.

Стаття 97.

Сенатори і депутати набирають свої повноваження з моменту складання присяги.

Депутати Національних Зборів України складають присягу на спеціальному засіданні перед відкриттям першої сесії новообраних Національних Зборів України таку присягу:

«Присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми діями боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу. Присягаю додержуватися Конституції України та законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників».

Відмова скласти присягу має наслідком втрату депутатського мандата.

Стаття 98.

Сенатори та народні депутати здійснюють свої повноваження на постійній основі.

Народні депутати України не можуть мати іншого представницького мандата, бути на державній службі, обіймати інші оплачувані посади (крім посад Прем'єр міністра України і міністрів), займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності), входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Вимоги щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності встановлюються законом.

Сенаторам і депутатам гарантується достойне їх ролі утримання та відшкодування їх професійних витрат.

Стаття 99.

Сенаторам і депутатам гарантується недоторканість під час проведення сесій Національних Зборів України.

Народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп.

Стаття 100.

Повноваження senatorів та народних депутатів України припиняються одночасно з припиненням повноважень Національних Зборів України.

Повноваження сенатора та народного депутата України припиняються достроково в разі:

- 1) складення повноважень за його особистою заявою;
- 2) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;
- 3) визнання його судом недієздатним або безвісно відсутнім;
- 4) припинення його громадянства;
- 5) якщо протягом п'ятнадцяти днів з дня виникнення обставин, які призводять до порушення вимог щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності, ці обставини ним не усунуто;
- 6) його смерті.

У випадках, передбачених пунктами 1,2,3,4 частини другої цієї статті, повноваження сенатора або депутата припиняються Центральною виборчою комісією.

Рішення про припинення повноважень сенатора або народного депутата України у випадку, передбаченому пунктом 5 другої частини цієї статті, ухвалюється Центральною виборчою комісією.

У разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо народного депутата України, визнання народного

депутата України недієздатним або безвісно відсутнім його повноваження припиняються з дня набрання законної сили рішенням суду, а в разі смерті народного депутата України — з дня смерті, засвідченої свідоцтвом про смерть.

Стаття 101.

Національні Збори України працюють сесійно.

Національні Збори України є повноважними за умови обрання не менш як двох третин від їх конституційного складу.

Національні Збори України збираються на першу сесію у вівторок третього тижня після дня офіційного оголошення результатів виборів народних депутатів Національних Зборів України.

Перше засідання новообраних Національних Зборів України відкриває найстарший за віком народний депутат України.

Чергові сесії Національних Зборів України починаються першого вівторка лютого та першого вівторка вересня кожного року.

Позачергові сесії Національних Зборів України скликаються Головою Палати депутатів на вимогу Президента України або не менш як третини народних депутатів України від конституційного складу Палати депутатів України з визначеним ними порядком денним.

У разі оголошення указу Президента України про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або окремих її місцевостях Національні Збори України збираються на засідання у дводенний строк без скликання.

У разі закінчення строку повноважень Національних Зборів України під час дії воєнного чи надзвичайного стану її повноваження продовжуються до дня першого засідання першої сесії Національних Зборів України, обраної після скасування воєнного чи надзвичайного стану.

Порядок роботи Національних Зборів України встановлюється Конституцією України та законом про регламент Національних Зборів України.

Стаття 102.

Всі питання компетенції Національних Зборів вирішуються на окремих або спільних засіданнях палат, але голосування завжди проводиться окремо по палатах.

Спільне засідання палат Національних Зборів ведуть по черзі Голова Палати депутатів, Спікер Палати регіонів та їх заступники.

Стаття 103.

Засідання палат Національних Зборів України проводяться відкрито. Закрите засідання проводиться за рішенням відповідної палати Національних Зборів України, ухваленим більшістю не менш як дві третини від конституційного складу.

Засідання Національних Зборів України проводяться за умови участі не менш половини депутатів Національних Зборів України від її конституційного складу.

Стаття 104.

Рішення Національних Зборів України приймаються виключно на її пленарних засіданнях шляхом голосування.

Голосування на засіданнях Національних Зборів України здійснюється сенатором або народним депутатом України особисто. Порушення цієї вимоги тягне відповідальність згідно з законом.

Стаття 105.

До повноважень Національних Зборів України належить:

- 1) внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIV цієї Конституції;
- 2) призначення всеукраїнського референдуму з питань, визначених статтею 87 цієї Конституції;

Проведення всеукраїнського референдуму щодо схвалення рішення Національних Зборів України про вступ до міждержавних об'єднань;

- 3) прийняття законів, відповідно до засад внутрішньої та зовнішньої політики, визначених Конституцією України;

4) затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього, контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішення щодо звіту про його виконання;

5) визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики;

6) затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля;

7) призначення виборів Президента України у строки, передбачені цією Конституцією;

8) заслуховування щорічних та позачергових послань Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

9) оголошення за поданням Президента України стану війни і укладення миру, схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України;

10) усунення Президента України з поста в порядку особливої процедури (імпічменту), встановленому цією Конституцією;

11) розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України;

12) призначення Голови Антимонопольного комітету України, Голови Державного комітету телебачення та радіомовлення України, Голови Фонду державного майна України, звільнення зазначених осіб з посад;

13) надання згоди на призначення Президентом Прем'єр Міністра України, членів Кабінету Міністрів України, голови Служби безпеки України.

14) здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до цієї Конституції та закону;

15) затвердження рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям, а також про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснення контролю за їх використанням;

16) прийняття Регламенту Національних Зборів України;

17) призначення на посади та звільнення з посад Голови та інших членів Рахункової палати;

18) призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Національних Зборів України з прав людини; заслуховування його щорічних доповідей про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні;

19) призначення на посаду та звільнення з посади Голови Національного банку України за поданням Президента України;

20) призначення на посади та звільнення з посад половини складу Ради Національного банку України;

21) призначення на посади та звільнення з посад половини складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;

22) призначення на посади та звільнення з посад членів Центральної виборчої комісії за поданням Президента України;

23) затвердження загальної структури, чисельності, визначення функцій Служби безпеки України, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також Міністерства внутрішніх справ України;

24) схвалення рішення про надання військової допомоги іншим державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України до іншої держави чи про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України;

25) встановлення державних символів України;

26) надання згоди на призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України Генерального прокурора України; висловлення недовіри Генеральному прокуророві України, що має наслідком його відставку з посади;

27) призначає Голови Судової адміністрації України;

28) обрання суддів безстроково;

29) дострокове припинення повноважень Верховної

Ради Автономної Республіки Крим за наявності висновку Конституційного Суду України про порушення нею Конституції України або законів України; призначення позачергових виборів до Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

30) утворення і ліквідація адміністративно-територіальних одиниць, крім Автономної Республіки Крим, встановлення і зміна їх меж, ухвалення рішення про віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів та областей;

31) призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування;

32) затвердження протягом двох днів з моменту звернення Президента України указів про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації;

33) надання законом згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України;

34) здійснення парламентського контролю у межах, визначених цією Конституцією та законом;

35) призначення на посаду та звільнення з посади керівника апарату Національних Зборів України; затвердження кошторису Національних Зборів України та структури їх апарату;

36) затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності;

37) призначає на посаду суддів Конституційного Суду України за поданням Президента України;

38) затвердження законом Конституції Автономної Республіки Крим, змін до неї.

Національні Збори України здійснюють також інші повноваження, передбачені Конституцією України.

Стаття 106.

Не менш як п'ятдесят народних депутатів України мають право на засіданні Палати депутатів України чи спільному засіданні палат звернутися до Кабінету Міністрів України з питань виконання його повноважень.

Прем'єр-міністр України або за його дорученням інші член Кабінету Міністрів України зобов'язаний у визначений законом строк дати обгрунтовану відповідь на запит депутатів Національних Зборів України, яка обговорюється на засіданні Національних Зборів України.

Стаття 107.

Національні Збори України на письмову пропозицію не менш як однієї третини народних депутатів України від конституційного складу Національних Зборів України може розглянути питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийняти резолюцію недовіри Кабінету Міністрів України більшістю від конституційного складу Національних Зборів України.

Рішення Національних Зборів України про недовіру Кабінету Міністрів України може бути ухвалене не раніше ніж через сімдесят дві години після внесення пропозиції про розгляд питання про відповідальність Кабінету Міністрів України.

Питання про відповідальність Кабінету Міністрів України не може розглядатися Національними Зборами України на позачергових сесіях або більше одного разу протягом однієї чергової сесії чи протягом останньої сесії Національних Зборів України поточного скликання.

Стаття 108.

Палата депутатів України обирає із свого складу Голову Палати депутатів Національних Зборів України, Першого заступника і заступника Голови Палати депутатів та відкликає їх з цих посад.

Голова Палати депутатів України:

- 1) веде засідання Палати депутатів України;
- 2) організовує роботу Палати депутатів України, координує діяльність її органів;

- 3) підписує акти, прийняті Палатою депутатів України;
- 4) організовує роботу апарату Національних Зборів України.

Голова Палати депутатів Національних Зборів України здійснює повноваження, передбачені цією Конституцією, у порядку, встановленому Регламентом Національних Зборів України.

Стаття 109.

Палата регіонів обирає із свого складу Спікера Палати регіонів, Першого заступника і заступника Спікера Палати регіонів та відкликає їх з цих посад.

Спікер Палати регіонів України:

- 1) веде засідання Палати регіонів;
- 2) організовує роботу Палати регіонів, координує діяльність її органів;
- 3) представляє Національні Збори України у зносинах з іншими органами державної влади України та органами влади інших держав;
- 4) підписує акти, прийняті Палатою регіонів України;

Спікер Палати регіонів Національних Зборів України здійснює повноваження, передбачені цією Конституцією, у порядку, встановленому Регламентом Національних Зборів України.

Стаття 110.

Національні Збори України для здійснення законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до її повноважень, виконання контрольних функцій відповідно до Конституції України створює з числа народних депутатів України комітети Національних Зборів України у відповідних палатах та обирає голів, перших заступників, заступників голів та секретарів цих комітетів.

Національні Збори України у межах своїх повноважень може створювати тимчасові спеціальні комісії для підготовки і попереднього розгляду питань.

Національні Збори України для проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес, утворює

тимчасові слідчі комісії, якщо за це проголосувала не менш як одна третина від конституційного складу відповідної палати Національних Зборів України.

Висновки і пропозиції тимчасових слідчих комісій не є вирішальними для слідства і суду.

Організація і порядок діяльності комітетів Національних Зборів України, її тимчасових спеціальних і тимчасових слідчих комісій встановлюються законом.

Стаття 111.

Повноваження Національних Зборів України припиняються у день відкриття першого засідання Національних Зборів України нового скликання.

Стаття 112.

Повноваження Національних Зборів України можуть бути достроково припинені Президентом України після консультації з Головою та Спікером Національних Зборів України, а також головами парламентських фракцій у Палаті депутатів.

Повноваження Національних Зборів України припиняються достроково з дня видання указу Президента України про її розпуск.

Повноваження Національних Зборів України, що обрані на позачергових виборах, проведених не можуть бути припинені протягом одного року з дня її обрання, а також в останні шість місяців строку, на який обраний Президент України.

Під час дії воєнного чи надзвичайного стану в Україні повноваження Національних Зборів не можуть бути припинені достроково.

Стаття 113.

Національні Збори України приймають закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених цією Конституцією.

Акти вважаються прийнятими після послідовного прийняття їх обома палатами Національних Зборів України.

Стаття 114.

Виключно законами України визначаються:

- 1) права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина;
- 2) громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства;
- 3) права корінних народів і національних меншин;
- 4) порядок застосування мов;
- 5) засади використання природних ресурсів, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організації та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку;
- 6) основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти, культури і охорони здоров'я; екологічної безпеки;
- 7) правовий режим власності;
- 8) правові засади і гарантії підприємництва; правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання;
- 9) засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи;
- 10) засади регулювання демографічних та міграційних процесів;
- 11) засади утворення і діяльності політичних партій, інших об'єднань громадян, засобів масової інформації;
- 12) організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби, організації державної статистики та інформатики; 13) територіальний устрій України;
- 13) судоустрій, судочинство, статус суддів, засади судової експертизи, організація і діяльність прокуратури, органів дізнання і слідства, нотаріату, органів і установ виконання покарань; основи організації та діяльності адвокатури;
- 14) засади місцевого самоврядування;
- 15) статус столиці України; спеціальний статус інших міст;

16) основи національної безпеки, організації Збройних Сил України і забезпечення громадського порядку;

17) правовий режим державного кордону;

18) правовий режим воєнного і надзвичайного стану, зон надзвичайної екологічної ситуації;

19) організація і порядок проведення виборів і референдумів;

20) організація і порядок діяльності Національних Зборів України, статус народних депутатів України;

21) засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них.

Виключно законами України встановлюються:

1) Державний бюджет України і бюджетна система України;

система оподаткування, податки і збори; засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків; статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України; порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу; порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види і типи;

2) порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав; порядок допуску та умов перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України;

3) одиниці ваги, міри і часу; порядок встановлення державних стандартів;

4) порядок використання і захисту державних символів;

5) державні нагороди;

6) військові звання, дипломатичні ранги та інші спеціальні звання;

7) державні свята;

8) порядок утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний чи міграційний режим, відмінний від загального.

Законом України оголошується амністія.

Стаття 115.

Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, сенаторам та народним депутатам України, Кабінету Міністрів України, Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Уповноваженому Національних Зборів з прав людини.

Законопроекти, визначені Президентом України як невідкладні, розглядаються Національними Зборами України позачергово.

Проекти законів подаються в Палату депутатів.

Стаття 116.

Закон, підписаний Головою Палати депутатів та Спікером Палати Регіонів Національних Зборів України невідкладно направляється на підпис Президенту України.

Президент України протягом п'ятнадцяти днів після отримання закону підписує його, беручи до виконання, та офіційно оприлюднює його або повертає закон зі своїми вмотивованими і сформульованими пропозиціями до Національних Зборів України для повторного розгляду.

У разі якщо Президент України протягом встановленого строку не повернув закон для повторного розгляду, закон вважається схваленим Президентом України та офіційно оприлюднюється за підписами Співкерів Палати Регіонів та Голови Палати депутатів Національних Зборів України.

Якщо під час повторного розгляду закон буде знову прийнятий обома палатами Національних Зборів України не менш як двома третинами від їх конституційного складу, Президент України зобов'язаний його підписати та офіційно оприлюднити протягом десяти днів. У разі якщо Президент України не підписав такий закон, він невідкладно офіційно оприлюднюється Головою Національних Зборів України і за підписами Співкерів Палати Регіонів та Голови Палати депутатів Національних Зборів України.

Закон набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування.

Стаття 117.

Державний бюджет України затверджується щорічно Палатою депутатів Національних Зборів України на період з 1 січня по 31 грудня, а за особливих обставин — на інший період.

Законом про державний бюджет України визначаються виключно його доходи та видатки на загально суспільні проблеми, розмір і цільове спрямування цих видатків.

Кабінет Міністрів України не пізніше 15 вересня кожного року подає до Національних Зборів України проект закону про Державний бюджет України на наступний рік. Разом із проектом закону подається доповідь про хід виконання Державного бюджету України поточного року.

Кабінет Міністрів України відповідно до закону подає до Національним Зборам України звіт про виконання Державного бюджету України.

Поданий звіт має бути оприлюднений.

Стаття 118.

Контроль від імені Національних Зборів України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання здійснює Рахункова палата.

Рахунковій палаті надається право проводити дізнання, досудове слідство з правом порушення кримінальної справи та передачі її до суду.

Стаття 119.

Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Національних Зборів України з прав людини.

Розділ VI. ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

Стаття 120.

Президент України є главою держави. Президент України представляє державу і забезпечує її правонаступництво.

Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

Президент України забезпечує узгоджене функціонування і взаємодію державних органів та органів місцевого самоврядування.

Стаття 121.

Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років.

Президентом України може бути обраний громадянин України, який досяг тридцяти п'яти років, має право голосу, проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років та володіє державною мовою.

Одна й та сама особа не може бути Президентом України більше ніж два строки підряд.

Вибори Президента України на безальтернативній основі є не чинними.

Стаття 122.

Чергові вибори Президента України проводяться в останню неділю останнього місяця п'ятого року повноважень Президента України. У разі дострокового припинення повноважень Президента України вибори Президента України проводяться в період дев'яноста днів з дня припинення повноважень.

Порядок проведення виборів Президента України встановлюється законом.

Стаття 123.

Новообраний Президент України вступає на пост не пізніше ніж через тридцять днів після офіційного оголошення

результатів виборів, з моменту складення присяги народо-
ві на урочистому спільному засіданні палат Національних
Зборів України.

Приведення Президента України до присяги здійснює
Голова Конституційного Суду України.

Президент України складає таку присягу:

«Я, (ім'я та прізвище), волею народу обраний Президен-
том України, заступаючи на цей високий пост, урочисто при-
сягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми справа-
ми боронити суверенітет і незалежність України, дбати про
благо Вітчизни і добробут Українського народу, обстоювати
права і свободи громадян, додержуватися Конституції Укра-
їни і законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах
усіх співвітчизників, підносити авторитет України у світі».

Президент України, обраний на позачергових виборах,
складає присягу у п'ятиденний строк після офіційного ого-
лошення результатів виборів.

Стаття 124.

Президент України не може мати іншого представниць-
кого мандата, обіймати посаду в органах державної вла-
ди або в об'єднаннях громадян, а також займатися іншою
оплачуваною або підприємницькою діяльністю чи входити
до складу керівного органу або наглядової ради підприєм-
ства, що має на меті одержання прибутку.

Стаття 125.

Президент України гарантується недоторканість на час
здійснення повноважень.

За посягання на честь і гідність Президента України
винні особи притягаються до відповідальності на підставі
закону.

Звання Президента України охороняється законом і збе-
рігається за ним довічно, якщо тільки Президент України
не був усунений з поста в порядку імпічменту.

Стаття 126.

Президент України:

- 1) забезпечує державну незалежність, національну безпеку;

2) звертається з посланнями до народу та із щорічними і позачерговими посланнями до Національних Зборів України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

3) представляє державу в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України;

4) приймає рішення про визнання іноземних держав;

5) призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях; приймає вірчі і відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав;

6) призначає всеукраїнський референдум щодо змін Конституції України, проголошує всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

7) призначає позачергові вибори до Національних Зборів України у строки, встановлені цією Конституцією;

8) припиняє повноваження Національних Зборів України у випадках, передбачених цією Конституцією;

9) призначає за згодою Палати регіонів України Прем'єр-міністра України та інших членів Кабінету Міністрів України;

10) призначає на посаду та звільняє з посади за згодою Палати регіонів України Генерального прокурора України;

11) призначає на посади та звільняє з посад половину складу Ради Національного банку України;

12) призначає на посади та звільняє з посад половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;

13) призначає на посаду Голову Служби безпеки України за згодою Палати регіонів України;

14) зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності цій Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності;

15) скасовує акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

16) є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань; здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави;

17) очолює Раду національної безпеки і оборони України;

18) вносить до Національних Зборів України подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України приймає рішення про використання Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань;

19) приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України;

20) приймає у разі необхідності рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошує у разі необхідності окремі місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації — з наступним затвердженням цих рішень Національними Зборами України;

21) утворює суди у визначеному законом порядку;

22) присвоює вищі військові звання, вищі дипломатичні ранги та інші вищі спеціальні звання і класні чини;

23) нагороджує державними нагородами; встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними;

24) приймає рішення про прийняття до громадянства України та припинення громадянства України, про надання притулку в Україні;

25) здійснює помилування;

26) створює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби;

27) підписує закони, прийняті Національними Зборами України;

28) має право вето щодо прийнятих Національними Зборами України законів (крім законів про внесення змін до Конституції України) з наступним поверненням їх на повторний розгляд Національних Зборів України;

29) здійснює інші повноваження, визначені Конституцією України.

Президент України не може передавати свої повноваження іншим особам або органам.

Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України.

Стаття 127.

Президент України на основі Конституції України та законів видає укази та розпорядження, які є обов'язковими до виконання.

Стаття 128.

Рада національної безпеки і оборони України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України.

Рада національної безпеки і оборони України координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони.

Головою Ради національної безпеки і оборони України є Президент України.

До складу Ради національної безпеки і оборони України за посадою входять Прем'єр-міністр України, Міністр оборони України, Голова Служби безпеки України, Міністр внутрішніх справ України, Міністр закордонних справ України, Міністр юстиції України, інші члени Ради національної безпеки та оборони, призначені Президентом України.

У засіданнях Ради національної безпеки і оборони України може брати участь Спікер Палати регіонів та Голова Палати депутатів Національних Зборів України.

Рішення Ради національної безпеки і оборони України вводяться в дію указами Президента України.

Повноваження Ради національної безпеки і оборони України визначаються законом.

Стаття 129.

Президент України виконує свої повноваження до вступу на пост новообраного Президента України.

Повноваження Президента України припиняються достроково у разі:

- 1) відставки;
- 2) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 3) усунення з поста в порядку імпічменту;
- 4) смерті.

Стаття 130.

Відставка Президента України набуває чинності з моменту проголошення ним особисто заяви про відставку на засіданні Національних Зборів України.

Стаття 131.

Неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я має бути встановлена на засіданні Національних Зборів України і підтверджена рішенням, прийнятим більшістю від її конституційного складу на підставі письмового подання Верховного Суду України — за зверненням Національних Зборів України, і медичного висновку.

Стаття 132.

Президент України може бути усунений з поста Національними Зборами України в порядку імпічменту у разі вчинення ним державної зради або іншого умисного злочину.

Питання про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту ініціюється більшістю від конституційного складу однієї з палат Національних Зборів України.

Для проведення розслідування Національні Збори України створюють спеціальну тимчасову слідчу комісію, до складу якої включаються спеціальний прокурор і спеціальні слідчі.

Висновки і пропозиції тимчасової слідчої комісії розглядаються на спільному засіданні палат Національних Зборів України.

За наявності підстав Національні Збори України не менш як двома третинами від її конституційного складу кожної з палат приймає рішення про звинувачення Президента України.

Рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту ухвалюється Національними Зборами України не менш як трьома четвертими від її конституційного складу кожної палати після отримання висновку Конституційного Суду України щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічмента, встановленої Конституцією України.

Стаття 133.

У разі дострокового припинення повноважень Президента України відповідно до статей 129, 130, 131, 132 Конституції України, на період до вступу на пост нового Президента України виконання повноважень Президента України, крім передбачених пунктами 2, 3, 5, 6, 8 — 10, 13, 16 частини першої статті 126 Конституції України, покладається на Співкера Національних Зборів України.

Розділ VII. КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ. ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Стаття 134.

Кабінет Міністрів України — Уряд України — є вищим органом у системі органів виконавчої влади.

Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Національними Зборами України, підконтрольний і підзвітний Президенту України.

Кабінет Міністрів України забезпечує здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави на виконання Конституції України, законів та указів Президента України.

Стаття 135.

До складу Кабінету Міністрів України входять Прем'єр-міністр України та міністри.

Прем'єр-міністр України та інші члени Кабінету Міністрів України призначаються Президентом України за згодою Палати регіонів.

Прем'єр-міністр України керує роботою Кабінету Міністрів України, спрямовує її на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої Палатою регіонів.

Організація, повноваження і порядок діяльності Кабінету Міністрів України визначаються Конституцією України та законами.

Стаття 136.

Кабінет Міністрів України складає повноваження перед новообраними Національними Зборами України.

Повноваження Кабінету Міністрів України можуть бути припинені Президентом України за згодою Палати регіонів України.

Прем'єр-міністр України, інші члени Кабінету Міністрів України мають право заявити

Національним Зборам України про свою відставку.

Відставка Прем'єр-міністра України, прийняття Національними Зборами України резолюції недовіри Кабінету

Міністрів України мають наслідком відставку всього складу Кабінету Міністрів України. У цих випадках Президент України здійснює формування нового складу Кабінету Міністрів України у строки і в порядку, що визначені цією Конституцією.

Кабінет Міністрів України, який склав повноваження перед новообраними Національними Зборами України або відставку якого прийнято Національними Зборами України, продовжує виконувати свої повноваження до початку роботи новосформованого Кабінету Міністрів України.

Стаття 137.

Члени Кабінету Міністрів України не має права суміщати свою діяльність з іншою роботою, займатися підприємницькою або іншою оплачуваною діяльністю, входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Стаття 138.

Кабінет Міністрів України:

1) утворює, реорганізує та ліквідує відповідно до закону міністерства, центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади;

2) призначає та звільняє з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади;

3) скасовує акти центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Кабінет Міністрів України здійснює інші повноваження, визначені Конституцією та законами України.

Стаття 139.

Прем'єр-міністр України керує роботою Кабінету Міністрів України; спрямовує її на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України; координує діяльність міністрів, керівників центральних органів виконавчої влади.

За відсутності Прем'єр-міністра України керівництво роботою Кабінету Міністрів України керівництво роботою

Кабінету Міністрів України за дорученням Кабінету Міністрів України здійснює один з міністрів.

Стаття 140.

Кабінет Міністрів України ухвалює рішення на своїх засіданнях шляхом голосування більшістю від його складу.

У засіданнях Кабінету Міністрів України може брати участь Президент України. Президент України головує на засіданнях Кабінету Міністрів України, які проводяться з питань зовнішньополітичної діяльності держави, національної безпеки і оборони за визначеним ним порядком денним.

Стаття 141.

Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання.

Акти Кабінету Міністрів України підписує Прем'єр-міністр України.

Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади підлягають реєстрації в порядку, встановленому законом.

Стаття 142.

Забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією центрального банку держави — Національного банку України.

Рада Національного банку України розробляє основні засади грошово-кредитної політики та здійснює контроль за її проведенням.

Правовий статус Ради Національного банку України визначається законом.

Розділ VIII. СУДОВА ВЛАДА. ПРОКУРАТУРА

Стаття 143.

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції.

Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних.

Стаття 144.

Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України.

Всі судові акти підлягають обов'язковому оприлюдненню в порядку, визначеному законом. Держава створює єдиний загальнодержавний реєстр судових актів та забезпечує вільний доступ до нього всіх громадян.

Стаття 145.

Система судів загальної юрисдикції в Україні будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності.

Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд України.

Вищими судовими органами спеціалізованих судів є відповідні вищі суди.

Відповідно до закону діють місцеві, апеляційні суди та Верховний Суд України.

Створення надзвичайних та особливих судів не допускається.

Стаття 146.

Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному

бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів.

Для вирішення питань внутрішньої діяльності судів діє суддівське самоврядування.

Стаття 147.

Судочинство провадиться суддею колегією суддів чи судом присяжних або суддею одноособово у порядку, встановленому законом.

Основними засадами судочинства є:

- 1) верховенство права;
- 2) законність;
- 3) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;
- 4) забезпечення доведеності вини;
- 5) змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості;
- 6) підтримання державного обвинувачення в суді прокурором;
- 7) забезпечення обвинуваченому права на захист;
- 8) гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;
- 9) забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом;
- 10) обов'язковість виконання рішень суду.

Законом можуть бути визначені також інші засади судочинства в судах окремих судових юрисдикцій.

Стаття 148.

Судді при здійсненні правосуддя незалежні і підкоряються лише закону.

Незалежність і недоторканність суддів, утворення умов для безперешкодного здійснення та ефективного здійснення їх повноважень гарантуються Конституцією і законами України.

Вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється, так само як і будь-яке втручання в правосуддя.

За неповагу до суду і судді винні особи притягаються до юридичної відповідальності.

Держава забезпечує особисту безпеку суддів та їхніх сімей.

Суддя не може бути без згоди Національних Зборів України затриманий чи заарештований до винесення обвинувального вироку судом.

Стаття 149.

Судді обіймають посади безстроково, крім суддів Конституційного Суду України та суддів, які обираються на перший строк, в порядку визначеному законом.

Перше призначення на посаду професійного судді строком на п'ять років, наступне призначення безстроково здійснюється Президентом України за поданням Вищої ради юстиції в порядку, визначеному Конституцією України та законом.

Кандидатуру для призначення на посаду професійного судді подають Президентіві України Вищою радою юстиції за рекомендацією кваліфікаційної комісії суддів відповідно до результатів відкритого конкурсу.

Стаття 150.

Правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, народні засідателі і присяжні.

На посаду судді може бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший тридцяти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи у галузі права не менш як п'ять років, має високі моральні якості, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою.

Голова Верховного Суду України обирається на посаду та звільняється з посади шляхом таємного голосування Пленумом Верховного Суду України в порядку, встановленому законом.

Порядок заміщення посад голів інших судів визначається законом.

Суддями спеціалізованих судів можуть бути особи, які мають фахову підготовку з питань юрисдикції цих судів. Ці судді відправляють правосуддя лише у складі колегій суддів.

Додаткові вимоги до окремих категорій суддів щодо стажу, віку та їх професійного рівня встановлюються законом.

Професійні судді не можуть належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої.

Стаття 151.

Суддя звільняється з посади Президентом України за поданням Вищої ради юстиції у разі:

- 1) закінчення строку, на який його обрано чи призначено;
- 2) досягнення суддею шістдесяти п'яти років;
- 3) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 4) порушення суддею вимог щодо несумісності;
- 5) порушення суддею присяги;
- 6) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;
- 7) припинення його громадянства;
- 8) подання суддею заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням.

Повноваження судді припиняються у разі його смерті, визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим.

Захист професійних, соціальних, майнових прав та інтересів суддів здійснюється в порядку, встановленому законом.

Стаття 152.

В Україні діє Вища рада юстиції, до відання якої належить:

- 1) внесення подання Президентові України про призначення суддів на посади або про звільнення їх з посад;
- 2) прийняття рішення стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності;
- 3) здійснення дисциплінарного провадження стосовно суд-

дів Верховного Суду України, Конституційного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів та розгляд скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів.

Вища рада юстиції складається з двадцяти одного члена. Головою Вищої ради юстиції є Президент України. З'їзд суддів України призначає десять членів з числа суддів або суддів, що вийшли в відставку. Палата регіонів України та Президент України обирають по два члени з числа науковців. З'їзд адвокатів України призначає до Вищої ради юстиції двох членів. Всеукраїнська конференція працівників прокуратури — одного члена.

До складу Вищої ради юстиції входять за посадою Голова Верховного Суду України, Міністр юстиції України та Генеральний прокурор України.

Стаття 153.

Підтримання державного обвинувачення в суді покладається на прокуратуру України.

Прокуратура також здійснює:

- 1) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом;
- 2) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 3) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.
- 4) нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами.

Прокуратуру України очолює Генеральний прокурор України, який призначається на посаду та звільняється з посади за згодою Верховної Ради України Президентом України.

Генеральний прокурор України звільняється з посади Президентом України з підстав, встановлених законом

Строк повноважень Генерального прокурора України — п'ять років.

Організація і порядок діяльності органів прокуратури України визначаються законом.

Розділ IX. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

Стаття 154.

Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні.

Організація і порядок діяльності Конституційний Суд України визначаються Конституцією України та законом.

Стаття 155.

Конституційний Суд України складається з дванадцяти суддів Конституційного Суду України.

Судді Конституційного Суду України призначаються за поданням Президента України Палатою регіонів України не менш як двому третинами від її загального складу строком на дев'ять років. Судді Конституційного Суду не можуть бути призначені повторно.

Склад Конституційного Суду України оновлюється кожні три роки.

Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, який на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту і стаж роботи за фахом не менш як десять років, проживає в Україні протягом останніх двадцяти років та володіє державною мовою.

Голова Конституційного Суду України обирається на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України зі складу суддів Конституційного Суду України шляхом таємного голосування лише на один трирічний строк.

Стаття 156.

На суддів Конституційного Суду України поширюються гарантії незалежності та недоторканності, вимоги щодо несумісності та підстави звільнення з посади, передбачені статтями 148-150 цієї Конституції.

Стаття 157.

До повноважень Конституційного Суду України належить:

1) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність):

законів та інших правових актів Національних Зборів України;

актів Президента України; актів Кабінету Міністрів України;

правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Ці питання розглядаються за зверненнями: Президента України; не менш як сорока п'яти народних депутатів чи сенаторів України; Верховного Суду України; Уповноваженого Національних Зборів України з прав людини; Верховної Ради Автономної Республіки Крим; а також громадянина України.

2) офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

Конституційний Суд України за конституційною скаргою громадянина України ухвалює рішення щодо відповідності Конституції України (конституційності) закону, на основі якого судом загальної юрисдикції ухвалено остаточне рішення, що стосується його конституційних прав і обов'язків.

Конституційний Суд України за зверненням Президента України або Кабінету Міністрів України дає висновки про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Національних Зборів України для надання згоди на їх обов'язковість.

За зверненням Національних Зборів України Конституційний Суд України дає висновок щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

Стаття 158.

Закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Закони, інші правові акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

Матеріальна чи моральна шкода, завдана фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними, відшкодовується державою у встановленому законом порядку.

Стаття 159.

З питань, передбачених цією статтею, Конституційний Суд України ухвалює рішення, які є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені.

Розділ X. СИЛОВІ ОРГАНИ ДЕРЖАВИ

Стаття 160.

Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України.

Збройні Сили України та інші створені відповідно до закону військові формування не можуть бути використані для обмеження прав і свобод громадян або з метою захоплення влади і ліквідації конституційного ладу.

Стаття 161.

Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом

Стаття 162.

Головним призначення Служби безпеки України є захист національних інтересів України, протидія ворожим зазіханням на її суверенітет.

Стаття 163.

Статус всіх правоохоронних органів визначається окремими законами.

Стаття 164.

Міліція забезпечує стан стабільності, громадської безпеки та захищеності.

Розділ XI. ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВЛАДИ

Стаття 165.

Територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

Стаття 166.

Систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь, а також райони, громади.

Громадами є міста, селища, села або об'єднання декількох населених пунктів.

Міста з визначеною законом кількістю жильців прирівнюються за статусом до області або району.

Межі адміністративно-територіальних одиниць можуть бути змінені законом, що приймається з урахуванням рішень місцевих референдумів.

Стаття 167.

Автономна Республіка Крим є невід'ємною складовою частиною України і в межах повноважень, визначених Конституцією України, вирішує питання, віднесені до її відання.

Стаття 168.

Автономна Республіка Крим має Конституцію Автономної Республіки Крим, яку приймає Верховна Рада Автономної Республіки Крим та затверджують Національні Збори України не менш як половиною від конституційного складу Верховної Ради України.

Стаття 169.

До відання Автономної Республіки Крим належить:

1) призначення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, затвердження складу виборчої комісії Автономної Республіки Крим;

- 2) організація та проведення місцевих референдумів;
 - 3) управління майном, що належить Автономній Республіці Крим;
 - 4) розроблення, затвердження та виконання бюджету Автономної Республіки Крим на основі єдиної податкової і бюджетної політики України;
 - 5) розроблення, затвердження та реалізація програм Автономної Республіки Крим з питань соціально-економічного та культурного розвитку, раціонального природокористування, охорони довкілля — відповідно до загальнодержавних програм;
 - 6) визнання статусу місцевостей як курортів; встановлення зон санітарної охорони курортів;
 - 7) участь у забезпеченні прав і свобод громадян, національної злагоди, сприяння охороні правопорядку та громадської безпеки;
 - 8) забезпечення функціонування і розвитку державної та національних мов і культур в Автономній Республіці Крим; охорона і використання пам'яток історії;
 - 9) участь у розробленні та реалізації державних програм повернення депортованих народів;
 - 10) ініціювання введення надзвичайного стану та встановлення зон надзвичайної екологічної ситуації в Автономній Республіці Крим або в окремих її місцевостях.
- Законами України Автономній Республіці Крим можуть бути делеговані також інші повноваження.

Стаття 170.

Представницьким органом Автономної Республіки Крим є Верховна Рада Автономної Республіки Крим. Верховна Рада Автономної Республіки Крим у межах своїх повноважень приймає рішення та постанови, які є обов'язковими до виконання в Автономній Республіці Крим.

Депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим обираються жителями громад у межах Автономної Республіки Крим, які мають право голосу, строком на три роки.

Депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим

може бути обраний житель відповідної громади, який має право голосу.

Урядом Автономної Республіки Крим є Рада міністрів Автономної Республіки Крим.

Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим призначається на посаду та звільняється з посади Верховною Радою Автономної Республіки Крим за погодженням із Президентом України.

Повноваження, порядок формування і діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим визначаються Конституцією України та законами України, нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим з питань, віднесених до її компетенції.

Правосуддя в Автономній Республіці Крим здійснюється судами, що належать до єдиної системи судів України.

Стаття 171.

Автономна Республіка Крим здійснює нормативне регулювання з питань:

- 1) сільського господарства і лісів;
- 2) меліорації і кар'єрів;
- 3) громадських робіт, ремесел та промислів; благодійництва;
- 4) містобудування і житлового господарства;
- 5) туризму, готельної справи, ярмарків;
- 6) музеїв, бібліотек, театрів, інших закладів культури, історико-культурних заповідників;
- 7) транспорту загального користування, автошляхів, водопроводів;
- 8) мисливства, рибальства;
- 9) санітарної і лікарняної служб.

Стаття 172.

Нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим та рішення Ради міністрів Автономної Республіки Крим не можуть суперечити Конституції і законам України та приймаються відповідно до Конституції

України, законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України та на їх виконання.

З мотивів невідповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України Президент України може зупинити дію цих нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності, до Вищого адміністративного суду України щодо їх законності.

Стаття 173.

В Автономній Республіці Крим діє Представництво Президента України, статус якого визначається законом України.

Стаття 174.

Виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації.

Глави місцевих державних адміністрацій при здійсненні своїх повноважень відповідальні перед Президентом України і Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня.

Глави місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України.

Глава державної адміністрації форму відповідну державну адміністрацію.

Організація і порядок діяльності державних адміністрацій визначається Конституцією України та законами.

Стаття 175.

Глава місцевої державної адміністрації на відповідній території здійснює:

1) контроль за додержанням Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади;

2) контроль за виконанням державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного прожи-

вання корінних народів і національних меншин — також програм їх національно-культурного розвитку;

3) забезпечення взаємодії з органами місцевого самоврядування;

4) здійснюють інші повноваження, передбачені Конституцією та законами України.

Акти глави державної адміністрації можуть бути скасовані Кабінетом Міністрів України.

Стаття 176.

Місцеве самоврядування є правом та спроможністю територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста — самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.

Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

Права місцевого самоврядування захищаються в судовому порядку.

Особливості здійснення місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України.

Питання організації управління районами в містах належить до компетенції міських рад.

Стаття 177.

Представницьким органом громади є рада громади. Депутати ради громади обираються строком на три роки жителями громади, які мають право голосу. Депутатом ради громади може бути обраний житель відповідної громади, який має право голосу.

Голова громади головує на засіданнях ради громади, очолює виконавчий орган ради громади, який формується за його

поданням радою громади. Голова громади обирається строком на три роки жителями громади, які мають право голосу.

Порядок формування і повноваження рад громад та їх виконавчих органів, статус голів громад, депутатів рад громад визначаються Конституцією України та законами.

Стаття 178.

Спільні інтереси жителів громад представляє обласна, районна рада. Депутати обласної, районної ради обираються строком на три роки жителями громад, які мають право голосу, в межах області району. Депутатом обласної, районної ради може бути обраний житель відповідної громади, який має право голосу.

Обласна, районна рада обирає зі свого складу голову відповідної ради, формує виконавчий комітет ради, який очолює призначений радою голова виконавчого комітету. Порядок формування і повноваження обласних, районних рад та їх виконавчих комітетів визначається Конституцією України та законами.

Стаття 179.

Обласна, районна рада:

- 1) затверджує обласний, районний бюджет; контролює його виконання;
- 2) затверджує обласні, районні програми соціально-економічного та культурного розвитку, раціонального природо-користування, охорони довкілля; контролює їх виконання;
- 3) здійснює відповідно до закону управління об'єктами спільної власності громад;
- 4) вирішує відповідно до закону питання щодо використання природних ресурсів місцевого значення;
- 5) ухвалює рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні;
- 6) вирішує питання розвитку закладів освіти, культури, охорони здоров'я;
- 7) ухвалює рішення щодо забезпечення охорони правопорядку та громадської безпеки;

8) ініціює введення надзвичайного стану та встановлення зон надзвичайної екологічної ситуації у відповідних місцевостях;

9) вирішує інші питання, віднесені законами до її повноважень.

Стаття 180.

Органам місцевого самоврядування можуть бути делеговані відповідно до закону окремі повноваження органів виконавчої влади.

Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності.

Стаття 181.

Органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території.

Рішення органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України зупиняються у встановленому законом порядку з одночасним зверненням до суду.

Розділ XII. ПРИЙНЯТТЯ ТА ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ

Стаття 182.

З питань розробки нової редакції Конституції в Україні створюється Конституційна Асамблея.

Стаття 183.

До повноважень Конституційної Асамблеї відноситься: розробка проекту нової Конституції України у раз проголошення всеукраїнського референдуму щодо затвердження нової редакції Конституції України за народною ініціативою; доопрацювання проекту нової редакції Конституції України у разі ініціювання прийняття нової редакції Конституції України Президентом України або не менш як однією другої народних депутатів України від конституційного складу Національних Зборів України; прийняття рішення про винесення проекту нової редакції Конституції України на затвердження всеукраїнським референдумом; прийняття рішення про підтвердження незмінності Конституції України.

Стаття 184.

Прийнята Конституційною Асамблеєю Конституція України остаточно ухвалюється на всенародному референдумі.

Розділ XIII. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 185.

Закони та інші нормативні акти, прийняті до набуття чинності цією Конституцією, є чинними у частині, що не суперечить Конституції України.

Стаття 186.

Конституція України набуває чинності з дня її офіційного опублікування.

Стаття 187.

День прийняття Конституції України є державним святом — Днем Конституції України.

Інформація про проект «Експертна підтримка конституційного процесу в Україні»

Партнери проекту:

Школа політичної аналітики при «НаУКМА»,
Український незалежний центр політичних досліджень,
Комітет виборців України

Проект здійснювався за підтримки **National Endowment for Democracy**.

Проектом “Експертна підтримка конституційного процесу в Україні” передбачалося представити альтернативний громадський варіант конституційних змін, запропонувати аполітичний формат реформування Основного Закону та надати підтримку державним органам та політичним партіям в частині вироблення перспективних пропозицій, які можуть лягти в основу законопроекту про внесення змін до Конституції України. Команда проекту прагне забезпечити: формування цілісного експертного комунікаційного каналу між органами державної влади і неурядовим сектором в сфері конституційного процесу для постійного взаємообміну конструктивними ідеями з питань реформування Конституції; вироблення єдиного підходу до формату здійснення конституційних змін в межах фахового неурядового середовища; тяглість публічної дискусії з питань вдосконалення чинної Конституції та встановлення оптимальної моделі конституційного ладу України.

Проект мав на меті вирішити низку актуальних суспільних проблем:

- Слабке залучення інститутів громадянського суспільства в т.ч. студентської молоді до процесу реформування Основного Закону;

- Відсутність спільних підходів до суті конституційної реформи як в середовищі неурядового сектору, так і серед політичних лідерів;

- Погану обізнаність громадянського суспільства із суттю пропонованих конституційних змін.

Мета проекту:

Створити альтернативний неурядовий конституційний дискурс із залученням лідерів громадської думки і експертної спільноти до процесу підготовки та прийняття нової Конституції України та з їх допомогою виробити цілісну концепцію змісту та форми конституційної реформи.

**Конституція України (проект) / ШПА при НАУКМА: За заг. ред.
О. Новікова. — К.: «Лікей», 2008. — 80 с.**

Художній редактор *Т. Мосієнко*

Видавець *Т. Мосієнко*

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2454 від 28.03.2006 р.
01133, Київ, б-р Дружби народів, 25
e-mail: tarasw@voliacable.com

Підписано до друку 18.12.08. Формат 60x84 1/16.
Папір офсет № 1. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 6,2. Обл.-вид. арк. 5,6.
Наклад 1500 прим. Зам. №

Видрукувано з готових діапозитивів
в ОП «Житомирська облдрукарня»

10014, Житомир, вул. Мала Бердичівська, 17

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серія ЖТ №1
від 06.04.2006 р.